

بررسی بیان نشانگر EGFR در اسکوموس سل کارسینومای دهان

دکتر جهانفر جهانبانی^۱ دکتر فاطمه شاهسواری^۲ دکتر کوثر پهادی^۳

۱- دانشیار بخش پاتولوژی دهان، فک و صورت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دندانپزشکی تهران

۲- استادیار بخش پاتولوژی دهان، فک و صورت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دندانپزشکی تهران

۳- دندانپزشک

خلاصه:

سابقه و هدف: امروزه استفاده از نشانگرهای سلولی در تعیین خصوصیات بیولوژیک تومورها مورد توجه قرار گرفته است. هدف از این مطالعه، تعیین فراوانی بروز نشانگر (گیرنده عامل رشد اپیدرمال)، EGFR در اسکوموس سل کارسینومای دهان و عوامل مرتبط با آن بود.

مواد و روش ها: مطالعه به روش توصیفی انجام شد. ۴۰ بلوک پارافینه مربوط به بیماران مبتلا به SCC دهان انتخاب شدند. ارزیابی EGFR بر اساس شدت و وسعت درغشای سلولهای توموری در یک مقیاس ۰-۳ انجام گرفت: برای آنالیز داده ها، این تقسیم بندی در ۲ دسته بزرگتر به صورت زیرمجموعه گروه بندی شد: عدم بروز/بروز ضعیف (۰-۱)، بروز متوسط/شديد (۲-۳). یافته ها با آزمون دقیق فیشر بررسی گردید.

یافته ها: میزان بیان شدید نشانگر EGFR، ۴۵ درصد مشاهده گردید و آنهایی که بیماری با نشانگر بالا داشتند، در مواجهه بیشتری از جنس مونث بودند ($P<0.02$). بروز EGFR با سن بیماران، درجه بندی و سایز تومور ارتباط معنی داری نداشت.

نتیجه گیری: به نظر می آید بروز EGFR در اسکوموس سل کارسینوم دهانی در جنس مونث افزایش یافته که میتواند رفتار بیولوژیک تومور را تحت تاثیر قرار دهد.

کلید واژه ها: کارسینوما، اسکوموس سل، سرطان، دهان، گیرنده رشد اپی درمال

وصول مقاله: ۹۱/۵/۲۱ اصلاح نهایی: ۹۱/۶/۱۸ پذیرش مقاله: ۹۱/۷/۲۲

گیرنده (Epidermal Growth Factor)EGF است،

مقدمه:

تولید شده و در حال حاضر مورد استفاده قرار می گیرد.^(۵)

نشانگر EGFR (گیرنده عامل رشد اپیدرمال)، برای اولین بار در سال ۱۹۸۶ میلادی در رده سلولهای SCC گزارش شد.^(۶) بیان EGFR در اپیتلیوم سنگفرشی طبیعی، در بیماران بدون کانسر، ناچیز و قابل اغماض می باشد. درحالی که در بافت های شدید EGFR بارها در کشت های سلولی و نمونه های تومور انسانی در اسکوموس سل کارسینوما مشاهده شده است.^(۶,۷)

تفاوت در روشهای رنگ امیزی ایمونوهیستو شیمیایی منجر به بروز تفاوت در میزان رنگ پذیری مثبت EGFR می گردد.^(۷) با توجه به تلاش های در حال انجام در زمینه گیرنده عامل رشد

اسکوموس سل کارسینوما (SCC) ششمین سرطان شایع در جهان می باشد.^(۱) این سرطان شایع ترین نئوپلاسم در حفره دهان است.^(۲) عوامل بسیاری در میزان پیشرفت بیماری دخالت دارند و روند بیماری را تسریع یا کند می کنند.^(۱) پیش بینی رفتار بیولوژیک این تومور در انتخاب طرح درمان مناسب نقش دارد. پیش بینی رفتارهای بیولوژیک SCC امروزه با کمک نشانگرهای تومور امکان پذیر شده است.^(۳) در دهه اخیر، یافته های زیادی در زمینه تغییرات مولکولی و ژنتیکی مسئول ایجاد سرطان و رفتار بیولوژیک سلولها، بدست آمده است. همچنین بعضی از آنها ممکن است هدف هایی برای مواد درمانی جدید باشند.^(۴) مثلاً عوامل درمانی متشكل از آنتی بادی های تک دودمانی ضد ErbB که یکی از اعضای خانواده

۱ ساعت انکوبه شدن. سپس مقاطع با PBS شستشو داده شده و با آنتی بادی های Piotinylated به مدت ۳۰ دقیقه انکوبه و به دنبال آن با PBS شسته شد و با peroxidase labeled streptavidin (DAB) با PBS شسته شد. آنگاه با کروموزن 3,3 (diaminobenzidine hydro chloride مجدداً با PBS) رنگ می شود، مجاور شدن. سپس محصول واکنشی قهقهه ای رنگ می شود، مجاور شدن. مطالعات پیشتر و دقیق تر برای تعیین نقش این نشانگر مورد نیاز می باشد، همین امر موجب گردید که این تحقیق با هدف تعیین میزان فراوانی نشانگر EGFR در SCC دهان در تعدادی از بیماران ایرانی انجام شود.

مواد و روش ها:

این مطالعه از نوع توصیفی و تعداد نمونه ها ۴۰ عدد بود. با بررسی پرونده بیماران، بلوکهای پارافینی متعلق به بیماران مبتلا به SCC دهان که تشخیص قطعی ضایعه برای آنها به روش میکروسکوپی داده شده بود، از بخش آسیب شناسی دهان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تهران انتخاب شدند. نمونه هایی که فاقد بافت کافی جهت ارزیابی میکروسکوپی بوده، یا واجد خونریزی یا نکروز فراوان بوده و یا اینکه اطلاعات موجود در پرونده بالینی بیمار ناکافی بوده، از مطالعه خارج شدند. اطلاعات مربوط به بیماری (اندازه تumor، grade) و بیماران (سن، جنس) از پرونده بالینی و پاتولوژی آنها استخراج گردید.

برای بررسی میکروسکوپی، لامهای حاوی برشهای ۵ میکرونی SCC جهت رنگ آمیزی هماتوکسیلین - آؤزین تهیه شده، سپس بلوکهای مربوط جهت رنگ آمیزی ایمونوهیستوشیمیایی برای نشانگر EGFR آماده شدند. به این ترتیب که این نمونه ها بر روی مقاطع ۳ میکرونی با استفاده از آنتی بادی مونوکلولار Antigen EGFR (ساخت Dako کشور دانمارک) تهیه گردیدند. تمامی مقاطع در ابتدا پارافین زدایی و رطوبت گیری شد و در محلول تازه citrate HCL buffer 10MM در مایکرو ویو قرار گرفتند. بعد از سرد شدن در دمای اتاق در PHOSPHATE BUFFERED SALIN (PBS) شسته و با آنتی بادی های anti EGFR Antigen با رقت ۱/۰ به مدت

۶۰ دقیقه در علوم دندانپزشکی/ دوره نهم/ شماره چهارم / زمستان ۱۳۹۱/ پیاپی ۳۴

آزمون کای دو نشان داد، این اختلاف به لحاظ آماری معنی دار است ($P < 0.02$). هم چنین آنهایی که بیان نشانگر شدید داشتند ۶ برابر بیشتر از آنهایی که بیان ضعیف داشتند در جنس مونث دیده شدند. ($OR = 6$)

جدول ۲- توزیع فراوانی نمونه های OSCC بر حسب شدت بیان EGFR و به تفکیک عوامل مرتبط

P-value	بروز متوسط / شد		EGFR expression	عوامل مرتبط
	بروز ضعیف	عدم بروز		
	تعداد (درصد) = ۱۸	تعداد (درصد) = ۲۲		
$p < 0.05$	۱۱(۶۱/۱)	۱۴(۶۳/۶)	سن	۶۷ سال و بالاتر
	۷(۳۸/۹)	۸(۳۶/۴)		پایین تراز ۶۷ سال
$p < 0.02$	۳(۱۶/۷)	۱۲(۵۴/۵)	جنس	ذکر
	۱۵(۸۳/۳)	۱۰(۴۵/۵)		مونث
$p < 0.06$	۱۴(۷۷/۸)	۱۸(۸۱/۸)	Grade	Well
	۴(۲۲/۲)	۴(۱۸/۲)		Moderate-poor
$p < 0.06$	۱۵(۸۳/۳)	۱۸(۸۱/۸)	سایز	2 cm
	۳(۱۶/۷)	۴(۱۸/۲)		کمتر از 2 cm
			تومور	تومور

بحث:

تحقیقات منتشر شده از میزان رنگ پذیری مثبت EGFR در اسکواموس سل کارسینوما نشان ۵۵-۱۰۰ درصد گزارش گردیده است.^(۱۰-۱۴) مطالعه ما بر روی نمونه های SCC دهان در ۴۰ بیمار که تشخیص قطعی SCC دهان برای آنها داده شده بود، میزان بروز شدید EGFR را در ۴۵ درصد از موارد نشان دادند.

برخی محققان، بیان EGFR را با Stage های پیشرفته تومور و وجود متاستاز به لنف نودها، متاستازهای دوردست، تمایز و تهاجم مرتبط دانسته اند.^(۱۵-۱۷) در حالی که برخی دیگر این رابطه را تایید نکرده اند.^(۱۸) Putti و همکاران بیان شدید در نمونه های Stage های کلینیکی پیشرفته را در

درصد مونث و ۳۷/۵ درصد مذکور بودند و در محدوده سنی $67/8 \pm 1/3$ سال قرار داشتند.

توزیع نمونه های مورد بررسی بر حسب شدت بیان نشانگر EGFR در جدول ۱ آمده است و نشان می دهد که بروز نشانگر EGFR در بیش از نیمی از نمونه ها (۵۵ درصد) خفیف و یا منفی بوده و در ۱۸ نمونه دیگر (۴۵ درصد) متوسط و شدید بود. ضمنا با توجه به شیوع ۵۴ درصد بروز متوسط و شدید نشانگر در نمونه های مورد بررسی، میزان واقعی آن با اطمینان ۹۵ درصد، حداقل ۳۰ تا ۶۰ درصد برآورد گردید.

جدول ۱- توزیع فراوانی نمونه های مربوط به OSCC بر حسب شدت بروز نشانگر EGFR

فرافانی	درصد	تعداد	شدت بروز
۰	۱۲	۳۰	
I ⁺	۱۰	۲۵	
II ⁺	۱۵	۳۷/۵	
III ⁺	۳	۷/۵	
جمع	۴۰	۱۰۰	

توزیع بیماران بر حسب محل اسکواموس سل کارسینوما نشان می دهد که شایعترین محل ضایعه در زبان و مخاط باکال هر کدام ۲۷/۵ درصد و لب و لثه هر کدام ۱۲/۵ درصد، در ریج آلوئول ۱۰ درصد، در مأکر بلا ۵ درصد و کمترین مربوط به کام و کف دهان بوده که هر کدام ۲/۵ درصد بوده اند.

توزیع بیماران مورد بررسی بر حسب شدت بیان نشانگر به تفکیک عوامل مرتبط در جدول ۲ آمده است و نشان می دهد نمونه هایی که نشانگر EGFR را به حالت متوسط و شدید نشان داده اند، در مواجهه بیشتری از نظر سن، grade و سایز تومور نبوده اند و یا اختلاف آنها به لحاظ آماری معنی دار نبود (P < 0/05). اما در نمونه هایی که بروز متوسط و شدید داشتند ۱۵ نفر یا ۸۳/۳ درصد مونث بودند و آنهایی که وضعیت بروز ضعیف نشانگر را داشتند ۱۰ نفر یا ۴۵/۵ درصد مونث بودند و

امتیازدهی مختلف، تفاوت در روشهای اندازه‌گیری بیان EGFR، حساسیت تکنیکی، آنتی بادی های اختصاصی مورد استفاده، زمان Fixation بافت، سایز تومورها، مدت زمان up follow، آنالیزهای آماری، و یاتفاوت در محل تومور، درمان باشد.^(۲۶) به هر حال به نظر می رسد برای شناسایی زود هنگام OSCC و برخورد با آن وجود نشانگرهایی که بتواند برای ما این کار را انجام دهد، یکی از راه حل هاست.^(۲۷)

نتایج مطالعات ما نشان داد که بین بروز EGFR با سن و اندازه تومور ارتباط معنی داری وجود ندارد که اغلب مطالعات نیز این امر را تایید می کنند.^(۹,۲۱)

در مطالعه حاضر میان بروز EGFR و جنس بیماران، ارتباط معنی داری مشاهده گردید($P=0.02$). از مجموع ۱۵ نمونه مذکور، ۱۲ نمونه دارای بروز خفیف بودند. همچنین از مجموع ۱۵ نفر مونث، ۱۰ نفر(۴۰ درصد) دارای بروز خفیف و ۲۵ نفر(۶۰ درصد) دارای بروز شدید بودند. در مطالعه Putti و همکاران نیز بیان EGFR با جنس مرتبط بود و بروز شدید EGFR بیشتر در جنس مونث دیده شد($P=0.03$) که با نتایج مطالعه ما همراستا می باشد.^(۱۹) به نظر می رسد که با توجه به ذکر نشدن این رابطه در برخی تحقیقات نیاز به مطالعات بیشتر در مورد رابطه میان بروز EGFR و جنس بیماران وجود دارد.

نتیجه‌گیری:

مقالات پیشین میزان میزان بیان شدید نشانگر EGFR را در محدوده ۵۵-۱۰۰ درصد گزارش نموده‌اند. در مطالعه ما میزان بیان شدید نشانگر EGFR، ۴۵ درصد مشاهده گردید که نشان می‌دهد این میزان بیان در جامعه مورد بررسی نسبت به آمارهای بین المللی، کمتر می‌باشد. همچنین برخوز شدید EGFR بیشتر در جنس مونث دیده شد که نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه وجود دارد.

اسکواموس سل کارسینومای سروگردان نشان دادند.^(۱۹) در مطالعه Bergler و همکاران هیچ رابطه ای میان EGFR و Stage تومور یافت نشد.^(۲۰)

متاسفانه در مطالعه ما امکان ارزیابی رابطه Stage EGFR با تومور وجود نداشت، زیرا اطلاعات مربوط به درگیری غدد لنفاوی و متاستاز به صورت دقیق ثبت نشده بود و این از محدودیت‌های تحقیق ما می باشد.

Putti و همکاران در تحقیقی نشان دادند که عامل رشد اپیدرمال و EGFR تنظیم رشد در تومورهای انسانی را تحت تاثیر قرار می‌دهند و با پروگنووز بیماری مرتبط می‌باشند.^(۱۹) در مطالعه ما میان بیان EGFR و درجه تمایز(grading) رابطه معنی داری دیده نشد($P=0.06$). در مطالعات Mariezkurrena, Hiraishi نیز رابطه معنی داری میان بیان شدید EGFR و درجه تمایز میکروسکوپی تومور مشاهده نگردید.^(۲۱-۲۳) Ulanovski همکاران بیان EGFR را در ۳۴ درصد از SCC زبان گزارش کردند. آنها ارتباط معنی داری میان درجه تمایز و بیان EGFR مشاهده نمودند. درجه تمایز کمتر تومورها، بیان کمتر EGFR را نشان داد. به هر حال آنها رابطه‌ای میان بیان EGFR و خصامت stage که دو شاخص مهم پیشرفت تومور می‌باشند، پیدا نکردند.^(۲۴)

EGFR و همکاران نیز اهمیت پروگنوستیک بیان EGFR در ۱۰۰ بیمار مبتلا به OSCC را مورد بررسی قرار دادند. در این مطالعه همه بیماران بروز EGFR را نشان دادند. به علاوه، بیان EGFR با درجه تمایز میکروسکوپی و با Survival ۵ ساله مرتبط بود.^(۲۵) این دو مطالعه از نظر وجود رابطه بین بروز EGFR و درجه تمایز میکروسکوپی تومور با مطالعه ما متفاوتند که می‌تواند ناشی از حجم نمونه بالا در مطالعات مورد نظر باشد.^(۲۴,۲۵) بنابراین اگرچه تعدادی از مطالعات پیشین بیان کرده اند که میزان بروز شدید نشانگر EGFR، یک نشانگر مرتبط با پروگنووز ضعیف در اسکواموس سل کارسینومای سروگردان می باشد، اما همه مطالعات از این نظریه حمایت نمی‌کنند. این اختلافات ممکن است ناشی از تفاوت در روشهای

References:

- 1- Neville BW, Damn DD, Allen CM, Bouquot JE. Oral and maxillofacial pathology. 3nd ed. Philadelphia:WB Saunders Company; 2009. pp: 409.
- 2- NaglerR .oral cancer –molecular aberrations and tumor marker cellular aberration . Harefuah .2003 Apr;142(4):272-6,318,317
- 3- Kudo Y, Takata T, Yasui W, Ogawa I, Miyauchi M, Takekoshi T, etal. Reduced expression of cyclin-dependent kinase inhibitor p27kip1 is an indicator of malignant behavior in oral squamous cell carcinoma. Cancer. 1998 Dec;83(12):2447-55.
- 4- Ernest J,StoterR,Bloemena E. The importance of EGFR in Squamous cell carcinoma of the oral cavity treated with surgery and postoperative radiotherapy.Int J RadiatOncoBiolPhys .2006Aug;65(5):1323-9
- 5- RobinsS, Cotron R.Pathologic basis of disease.7nd Ed. Philadelphia:WB Saunders Co.2005;Chap7:296
- 6- Cowley GP, Smith JA, Gusterson BA. Increased EGF receptors on human squamous carcinoma cell lines. Br J Cancer. 1986Feb; 53(5); 223–229.
- 7- Rubin Grandis J, Melhem MF, Barnes EL, Tweardy DJ. Quantitative immunohistochemical analysis of transforming growth factor-alpha and epidermal growth factor receptor in patients with squamous cell carcinoma of the head and neck. Cancer. 1996 Sep 15;78(6):1284-92.
- 8- Trivedi TI, Tankshali RA, Goswami JV, Shukla SN, Shah PM, Shah NG. Identification of site-specific prognostic biomarkers in patients with oral squamous cell carcinoma. Neoplasma. 2011;58(3):217-26.
- 9- MonteiroL.S,Diniz-FreitasM,Garcia-Caballero T,FortezaJ,Fraga M.EGFR and ki-67 expression in oral squamous cell carcinoma using tissue microarray technology. J Oral Pathol Med. 2010 Aug 1;39(7):571-8.
- 10- van Oijen MG, Rijken G, ten Broek FW, Slootweg PJ. Increased expression of epidermal growth factor receptor in normal epithelium adjacent to head and neck carcinomas independent of tobacco and alcohol abuse. Oral Dis. 1998 Mar;4(1):4-8.
- 11- Wen QH, Nishimura T, Miwa T, Nagayama I, Furukawa M. J Laryngol Otol. Expression of EGF, EGFR and PCNA in laryngeal lesions. 1995 Jul;109(7):630-6.
- 12- Lee CS, Redshaw A, Boag G. Epidermal growth factor immunoreactivity in human laryngeal squamous cell carcinoma. Pathology .1997 Aug;29(3):251-4.
- 13- Kearsley JH, Leonard JH, Walsh MD, Wright GR. A comparison of epidermal growth factor receptor (EGFR) and c-erbB-2 oncogene expression in head and neck squamous cell carcinomas. Pathology. 1991 Jul;23(3):189-94.
- 14- ZhengX,HuL,ChenF,Christensson B.Expression of ki67 antigen ,epidermal growth factor receptor and Epstein-Barr virus –encoded latent membrane protein(LMPI) in nasopharyngeal carcinoma.Eur J Cancer B Oral Oncol .1994 Sep;30(5):290-295
- 15- Kanematsu T, Yano S, Uehara H, Bando Y, Sone S. Phosphorylation, but not overexpression, of epidermal growth factor receptor is associated with poor prognosis of non-small cell lung cancer patients. Oncol Res. 2003;13(5):289-98.
- 16- Xia W, Lau YK, Zhang HZ, Xiao FY, Johnston DA, Liu AR, etal. Combination of EGFR, HER-2/neu, and HER-3 is a stronger predictor for the outcome of oral squamous cell carcinoma than any individual family members. Clin Cancer Res. 1999 Dec;5(12):4164-74.
- 17- Christensen ME. The EGF receptor system in head and neck carcinomas and normal tissues. Immunohistochemical and quantitative studies. Dan Med Bull. 1998 Apr;45(2):121-34.
- 18- Christensen ME, Engbaek F, Therkildsen MH, Bretlau P, Nexø E. A sensitive enzyme-linked immunosorbent assay used for quantitation of epidermal growth factor receptor protein in head and neck carcinomas: evaluation, interpretations and limitations. Br J Cancer. 1995 Dec;72(6):1487-93.

- 19- Putti TC, To KF, Hsu HC, Chan AT, Lai GM, Tse G, et al. Expression of epidermal growth factor receptor in head and neck cancers correlates with clinical progression: a multicentre immunohistochemical study in the Asia-Pacific region. *Histopathology*. 2002 Aug;41(2):144-51.
- 20- Bergler W, Bier H, Ganzer U. The expression of epidermal growth factor receptors in the oral mucosa of patients with oral cancer. *Arch Otorhinolaryngol*. 1989;246(3):121-5.
- 21- Hiraishi Y, Wada T, Nakatani K, Negoro K, Fujita S. Immunohistochemical expression of EGFR and p-EGFR in oral squamous cell carcinomas. *Pathol Oncol Res*. 2006;12(2):87-91.
- 22- Altuna Mariezkurrena X, Algaba Guimerá J, Wang Rodríguez J, Weisman R, Ongkeko W. [Immunohistochemistry study of EGFR expression in head and neck squamous cell carcinoma]. *Acta Otorrinolaringol Esp*. 2005 Apr;56(4):143-6.
- 23- Nafarzadeh SH, Moshref M, Mashhadi Abas F, Taheri Z. Correlation between expression of EGFR and Laminin-5 with clinical stage and microscopic grade of oral squamous cell carcinoma. *Journal of Dental school, shahid Beheshti University of Medical science*. 2009;43-47 [Persian]
- 24- Ulanovski D, Stern Y, Roizman P, Shpitzer T, Popovtzer A, Feinmesser R. Expression of EGFR and Cerb-B2 as prognostic factors in cancer of the tongue. *Oral Oncol*. 2004 May;40(5):532-7.
- 25- Störkel S, Reichert T, Reiffen KA, Wagner W. EGFR and PCNA expression in oral squamous cell carcinomas--a valuable tool in estimating the patient's prognosis. *Eur J Cancer B Oral Oncol*. 1993 Oct;29B(4):273-7.
- 26- Diniz-Freitas M, García-Caballero T, Antúnez-López J, Gándara-Rey JM, García-García A. Pharmacodiagnostic evaluation of EGFR expression in oral squamous cell carcinoma. *Oral Dis*. 2007 May;13(3):285-90.
- 27- Sadri D, Shahsavari F, Alavi S. Expression of Ki67 antigen in Oral and esophagus squamous cell carcinoma. *Journal of Research in Dental Sciences*. 2011; 8(1): 34-40 [Persian]